

พฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน

PEOPLE'S BEHAVIOR IN ELECTING THE MEMBERS OF THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

พระมหาสถิตย์ สุทธิมน (ราชวงศ์)¹

Phramaha Sathit Sutemano (Ratchawong)

พระครูอนุกุลปริยัติการ (สุระเวช เกชิต)²

Phrakhru Anukulpariyatbkarn (Surawech kechit),

วัดศรีจันทาประชาอุทิศ จังหวัดหนองบัวลำภู ประเทศไทย¹

Srijanprachauthit Temple, Nong Bua Lam Phu Province, Thailand

วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดมหาสารคาม ประเทศไทย²

Buddhist College Mahasarakham, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Mahasarakham, Thailand

Author Corresponding email: laksathit@gmail.com

ได้รับบทความ : 16-08-2024

แก้ไขบทความ : 14-09-2024

ตอบรับบทความ : 15-09-2024

Received : 16-08-2024

Revised : 14-09-2024

Accepted : 15-09-2024

บทคัดย่อ: พฤติกรรม การเลือกตั้งของประชาชนประกอบด้วยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ที่เป็นการศึกษาถึงความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์มาใช้ในการตัดสินใจทางการเมืองโดยการลงคะแนนเสียงเป็นการนำมาซึ่งประโยชน์หรือเป้าหมายทางการเมืองที่ประชาชนต้องการและจำเป็นต้องกระทำด้วยความละเอียดรอบคอบ มุมมองเชิงสังคมวิทยาเป็นการแสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมที่แตกต่างของบุคคลในการเลือกตั้ง และมุมมองเชิงจิตวิทยามุ่งให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้าน ความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมือง พฤติกรรม การเลือกตั้งที่มองว่าพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นปรากฏการณ์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่งซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับ ผู้คนจำนวนมากเพราะพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นผลมาจากการ ตัดสินใจภายใต้สภาวะแวดล้อม บุคลิกภาพ และความสนใจของแต่ละคน แนวความคิดกลุ่มนี้เป็นที่สนใจในหมู่นักวิชาการด้านสังคมวิทยา รัฐศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งให้ความสนใจอิทธิพลของสถานภาพ ด้าน เศรษฐกิจและสังคมเพราะเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางสังคม, พฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

Abstract: Election behavior consists of several perspectives, including the economic viewpoint, which studies human rationality in decision-making within the political context. Voting serves as a means to achieve the political benefits or goals that people desire, and it must be done with careful consideration. The sociological perspective demonstrates that a person's economic and social status determines their differing behaviors in elections. Meanwhile, the psychological perspective focuses on factors related to emotions or political attachment. Election behavior is viewed as a phenomenon of political participation, which involves a large number of people. This is because human behavior in politics, economics, and society results from decision-making under the influence of an individual's environment, personality, and interests. These concepts are of particular interest to scholars in sociology, political science, and behavioral sciences, who are keen on understanding the influence of economic and social status as factors that affect people's voting behavior.

Keywords: Social behavior, Voting behavior

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จะอยู่คนเดียวไม่ได้ มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม สังคม ในที่นี้ สังคมหมายถึง กลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไป มาอยู่รวมกันเป็นระยะเวลา ยาวนานในขอบเขต หรือพื้นที่ที่กำหนด สมาชิกประกอบด้วยคนทุกเพศทุกวัย ซึ่งมีการติดต่อซึ่งกัน และกัน โดยมีวัฒนธรรม หรือระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือ สามารถเลี้ยงตัวเองได้ การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันมนุษย์ก็ต้องพูดคุยกันมีปฏิสัมพันธ์กัน มีความชอบพอกันมนุษย์จึงจะอยู่ร่วมกันได้ แต่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มนุษย์จึงออก กฎเกณฑ์เพื่อให้ทุกคนในสังคมปฏิบัติอย่างปกติสุข กฎเกณฑ์ที่กล่าวได้แก่ การจัดระเบียบทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม หมายถึง กฎเกณฑ์ หรือระเบียบแบบแผนทั้งหลายอันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่ม เช่น การจัดระเบียบสังคมในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา และบุตร การจัดระเบียบสังคม และกลุ่ม กรรมการ การจัดระเบียบสังคม หมู่บ้าน ตลอดจนการจัดระเบียบ ของสังคมไทย หรือสังคมอเมริกัน เป็นต้น ทุกสังคมจำเป็นต้องมีการจัดระเบียบมากน้อยแตกต่างกันสามารถกล่าวได้ว่าการจัดระเบียบสังคมเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการดำรงอยู่ของสังคมทุกสังคม (Puangpetch Surattanakaveekul, 1999)

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองโดยเสียงข้างมาก และคุ้มครองสิทธิของเสียงส่วนน้อยในสังคม ผู้ชนะเสียงข้างมากถือว่าได้ฉันทานุมัติจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยให้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ ส่วนผู้แพ้หรือเสียงข้างน้อยต้องเป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่ ตรวจสอบการทำงานที่ของฝ่าย

เสียงข้างมาก อย่างไรก็ตามในสังคมที่มีความแตกแยกสูง (Deeply Divided Societies) มีความแตกต่างกันทางความคิดทางการเมืองสูงมีแนวความคิดที่เป็นประชาธิปไตย รูปแบบหนึ่งที่แตกต่างจากประชาธิปไตยเสียงข้างมากขาดลอย (Majoritarianism) ซึ่งผู้ชนะได้ทุกอย่างไปหมด (Winner Takes All) ส่วนผู้แพ้ไม่ได้อะไรเลยนั่นคือ “ประชาธิปไตยแบบร่วมมือ” ซึ่งมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยที่เอื้อให้กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมสามารถแข่งขันกันและไม่มีใครที่ชนะอย่างเด็ดขาดและแพ้อย่างขาดลอยเป็นประชาธิปไตยที่เอื้อให้ทั่วทุกกลุ่มมีตัวแทนของตนเองในสัดส่วนคะแนนที่ตนเองได้รับเป็นการกำกับและควบคุมความขัดแย้งได้ด้วยกฎกติกาประชาธิปไตยเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความขัดแย้งในสังคมให้เป็นความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์เป็นการแข่งขันทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ด้วยวิธีการเลือกตั้งทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกันได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งคือการออกแบบระบบการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับกระบวนการลดความขัดแย้งในสังคม (Chanidapha Mongkolkeuslop, 2016)

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการวินิจฉัยสั่งการอย่างเป็นทางการซึ่งประชาชนเลือกปัจเจกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกลไกปกติที่ใช้ในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 การเลือกตั้งอาจเพื่อเลือกผู้ดำรงตำแหน่งในสถาบันนิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารและตุลาการ และสำหรับรัฐบาลภูมิภาคและท้องถิ่นกระบวนการนี้ยังใช้ในองค์การเอกชนและธุรกิจตลอดจนสโมสรจนถึงสมาคมและบริษัท สำหรับปัจจุบันการเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดการหล่อหลอมเจตจำนงและความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้เกิดความชอบธรรมแก่ผู้ปกครอง และเป็นเครื่องมือในการใช้ควบคุมการใช้อำนาจอธิปไตย เป็นการแสดงเจตจำนงแห่งรัฐ ซึ่งการเลือกตั้งระดับรัฐมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ หลักการเลือกตั้งโดยทั่วไป โดยเสมอภาค โดยตรง โดยลับ และโดยเสรี การเลือกตั้งของประเทศไทย เป็นกระบวนการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศไทย อาทิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย วุฒิสภาไทย ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยา และผู้บริหารท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วยการให้ประชาชนออกเสียงเลือกบุคคลที่เห็นสมควร ประเทศไทยมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปมาแล้ว 28 ครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา โดยครั้งล่าสุดคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 (Wikipedia, 2020)

พฤติกรรมทางสังคม

พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงต่อกันในสังคม โดยพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งสามารถส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมของอีกบุคคลหนึ่งได้ เมื่อบุคคลนั้น ๆ เกิดการปฏิสัมพันธ์กันทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเราแยกพฤติกรรมของคนออกไปได้สองอย่างคือ พฤติกรรมอันเป็นส่วนของตนเองและพฤติกรรมอันเกี่ยวกับสังคม พฤติกรรมอันเป็นส่วนของตนเองนั้น ถูกอิทธิพลของบุคคลอื่นที่เราพบและคบหาอยู่ทุก ๆ วัน ครอบงำอยู่เป็นอันมาก และในลักษณะเดียวกัน ตัวเราเองก็มีอิทธิพลครอบงำ

พฤติกรรมของผู้อื่นด้วย เช่น พฤติกรรมของนิสิตคนหนึ่งย่อมได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของอาจารย์ และเพื่อนนิสิตด้วยกันในเวลาเดียวกัน พฤติกรรมของนิสิตคนใดคนหนึ่งก็มีอิทธิพลครอบงำนิสิตคนอื่นที่คบหาสมาคมกับเขา นั่นคือต่างคนต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกันแล้ว แต่ว่าพฤติกรรมของฝ่ายใดจะมีอำนาจมากกว่ากัน พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามสภาพการณ์ของสังคม (NovaAce, n.d.)

นักสังคมวิทยาที่ ยึดถือแนวคิดเรื่องแบบในอุดมคติ (Ideal Type) ได้นำเสนอแนวคิดในอุดมคติของการกระทำทางสังคม ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ

1) การกระทำตามเหตุผลอย่างมีเงื่อนไข (Instrumental or means/ends Rationality) เป็นการกระทำที่ผู้กระทำมีการคิดคำนวณวิธีการที่จะนำไปสู่บรรลุเป้าหมายบางอย่างเป็นการกระทำอยู่บนพื้นฐานของการมองเงื่อนไขความเป็นไปของโลกเป็นสำคัญเป็นการเลือกวิธีการกระทำที่จะมุ่งผลสำเร็จไปสู่เป้าหมายที่ต้องการซึ่งการกระทำแบบนี้มีความสำคัญมากที่สุดในการบรรดาการกระทำ ประเภทต่าง ๆ

2) การกระทำตามเหตุผลค่านิยม (Value – Rationality) เป็นการกระทำที่มีเป้าหมาย ในตัวเองเป็นการกระทำที่ขึ้นอยู่กับค่านิยมในเป้าหมายและวิธีการนั้น ๆ ในตัวของมันเองซึ่งบุคคล ยึดถือนำมาปฏิบัติบุคคล เห็นว่าการกระทำนั้นมีคุณค่าควรแก่การกระทำไม่ได้คำนึงถึงผลตอบแทนที่ จะได้รับกลับมามีการกระทำแบบเหตุผลอย่างมีเงื่อนไขเป็นการกระทำส่วนใหญ่ในเรื่องเศรษฐกิจ (แบบทุนนิยม) ส่วนการกระทำตามค่านิยม มักจะเป็นการกระทำในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา (Religions)

3) การกระทำตามอารมณ์ (Emotional Action) เป็นการกระทำที่เป็นผลมาจาก แรงผลักดันทางความรู้สึก (Felling) ซึ่งอาจจะพบได้จากนักต่อต้านทางการเมืองหรือผู้คลั่งไคล้ ศาสนา (ในที่นี้หมายถึงการกระทำทางสังคมประเภทหนึ่งซึ่งไม่ใช่เป็นการกระทำที่เกิดจากประสาท สัมผัส อาทิเช่นไม่ได้หมายถึงการร้องของคนที่ได้รับการเจ็บปวด)

4) การกระทำตามประเพณี (Traditional Action) เป็นการกระทำตามลักษณะนิสัย ความเคยชินที่ได้ปฏิบัติกันมาหรือเป็นการกระทำที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาจากคนแต่ละรุ่น

การกระทำตามประเพณีมีลักษณะใกล้เคียงกันกับตามอารมณ์คือไม่มีใครจะมีความหมายภายในเท่าใดนัก (Meaningless) ไม่มีความสำคัญในแง่ที่เป็นการกระทำที่มีแก่นสารแท้จริงตามทัศนะในทางสังคมวิทยา และเป็นการกระทำที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

พฤติกรรมทางสังคมด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ความคิดในเรื่องเหตุผลถ้าหากจะวิเคราะห์ “พฤติกรรมทางการเมือง” ตามแนวคิด เรื่อง “การกระทำทางสังคม” ของแม็กเวเบอร์อาจจะจำแนกลักษณะการกระทำได้ 4 ประเภท เช่นเดียวกันคือ (Boonsee Meevong-ukos, 1999)

1) การไปเลือกตั้งเป็นได้ทั้งการกระทำที่มีเจตจำนงเชิงเหตุผลได้แก่ผู้เลือกตั้งมีการคิดคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้จากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเช่นการมุ่งหวังที่จะเลือกคนที่ตนเอง สนับสนุนให้เข้าไปมีอำนาจเพื่อที่จะกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของตนเอง กล่าวคือการทำที่จะบรรลุเป้าหมายผลประโยชน์ โดยการไปเลือกตั้งเป็นวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าว

2) การเลือกตั้งเป็นการกระทำตามค่านิยมได้แก่ผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเห็นว่าการไปเลือกตั้งมีความหมายในแง่คุณค่าอยู่ในตัวตัวอย่างเช่นคนที่มีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยจะเห็นว่าการไปเลือกตั้งมีคุณค่าในแง่ที่เป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

3) การเลือกตั้งเป็นการกระทำตามอารมณ์เช่นคนที่มีความรู้สึกรักใคร่ชอบพอดต่อบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนแล้วไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อแสดงความรักศรัทธาต่อบุคคลผู้นั้นเป็นต้น

4) การเลือกตั้งเป็นการกระทำตามประเพณีเช่นคนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบางคนไปใช้สิทธิเพราะความเคยชินการเห็นคนอื่นปฏิบัติตามเป็นต้น

อย่างไรก็ตามการพิจารณาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่จะศึกษาต่อไปนี้มุ่งที่จะพิจารณาในแง่ที่เป็นการกระทำในเชิงเหตุผลและการกระทำในเชิงค่านิยมเป็นด้านหลักส่วนการพิจารณาในแง่ที่เป็นการกระทำตามอารมณ์และการกระทำตามประเพณีเป็นประเด็นที่ให้ความสนใจเป็นลำดับรองลงไป ทั้งนี้สอดคล้องกับการให้ความสนใจของแม็กเวเบอร์ซึ่งให้ความสำคัญกับการกระทำในสองประเภทแรกมากกว่าการกระทำในสองประเภทหลังซึ่งแม็กเวเบอร์เห็นว่า เหตุผลที่ให้ความสำคัญกับการกระทำสองประเภทหลัง (การกระทำตามอารมณ์และการกระทำตามประเพณี) เป็นลำดับรองไม่ใช่เป็นเพราะเห็นว่าการกระทำจากปฏิกิริยาของจิตสำนึกแต่เพราะเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเท่าใดนัก

พฤติกรรมทางสังคมด้านการลงคะแนนเลือกตั้ง

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มองว่าพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นปรากฏการณ์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมากเพราะพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นผลมาจากการตัดสินใจ (Decision Making) ภายใต้สภาวะแวดล้อม บุคลิกภาพและความสนใจของแต่ละคน แนวความคิดกลุ่มนี้เป็นที่สนใจในหมู่นักวิชาการด้านสังคมวิทยา รัฐศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งให้ความสนใจอิทธิพลของสภาพ ด้านเศรษฐกิจและสังคมเพราะเห็นว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนนอกจากนี้ยังให้ความสนใจต่อกิจกรรมของพรรคการเมืองเพราะเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แนวความคิดของทฤษฎีกลุ่มนี้ ได้แก่

1) ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (Deterministic Theories) มีแนวความคิดพื้นฐานที่ว่าปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ปัจจัยทางสังคมที่เป็นภูมิหลังของบุคคลมี

อิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะเห็นได้ว่าทฤษฎีปัจจัยกำหนด เน้นว่า พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งของแต่ละบุคคลเกิดจากปัจจัย ด้านภูมิหลัง ซึ่งเป็นปัจจัยภายในของ บุคคลมากกว่าปัจจัยภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อิทธิพลการพึ่งพาทางด้านเศรษฐกิจหรือสังคม ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าประชาชนหรือคนทั่วไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากเหตุผลของแต่ละบุคคล มากกว่าเกิดจากการโน้มน้าวหรือชักจูงจากคนอื่นซึ่งความสำนึกเชิงเหตุผลนี้จะมีลักษณะของเหตุผลที่เกิดจาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องต่อกัน (Prasit Thongun & Colleagues, n.d.)

ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับกลุ่มของประชาชนที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ การเป็นคนในพื้นที่เดียวกัน เช่น จังหวัดเดียวกัน ภาคเดียวกัน เป็นชาวนาหรือกรรมกรเหมือนกัน เป็นต้น ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าทฤษฎี ปัจจัยกำหนดมีความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยด้าน ภูมิหลัง ได้แก่ อาชีพ ที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะของความเป็นเมืองหรือชนบท ศาสนาอุปนิสัยการลงคะแนนใน อดีตหรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ปัจจัยด้านภูมิหลัง เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของ ประชาชน

2) ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดที่เน้น ปฏิบัติการของการสำนึกตรรกะตรงของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีต่อนโยบายของพรรคการเมือง สภาพของ ผู้สมัครรับเลือกตั้งและค่าบริหารเลือกตั้ง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เป็น เหมือนกรอบความคิดเชิงเหตุผล (Rational Framework) ของผู้ไปลงเลือกตั้งในลักษณะเดียวกันลักษณะการตัดสินใจของผู้บริโภคทางด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งมองว่าประชาชนจะตัดสินใจเลือกตั้งโดยอาศัยหลักเหตุผลของตนกับกิจกรรมการดำเนินนโยบายของพรรค การเมือง กล่าวคือพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงของประชาชนจะได้รับอิทธิพลจากนโยบายของพรรค การจัด กิจกรรมของพรรค ซึ่งประชาชนจะถูกจูงใจให้เกิดความนิยมศรัทธาจึงให้การสนับสนุนทฤษฎีนี้จะมองกิจกรรม ของ พรรคการเมืองเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่มีการแข่งขันสูง โดยจะกระตุ้นให้ผู้ไปใช้สิทธิมีความกระตือรือร้นมากขึ้น กล่าวคือ ประชาชนจะออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อ สนับสนุนที่ตนสังกัดหรือศรัทธา ลักษณะดังกล่าวนี้เคยเกิดขึ้นค่อนข้างชัดเจนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของกรุงเทพมหานครระหว่างประชาชนที่สนับสนุนพรรคพลังธรรมกับพรรคประชาธิปัตย์โดยพรรค ประชากรไทยซึ่งแต่เดิมเป็นเจ้าของฐานะคะแนนเสียงส่วนใหญ่กลับพ่ายแพ้ต่อพรรคพลังธรรมภายใต้การนำ ของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่สามารถกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในแนวทางนโยบายพรรคที่เน้น ความซื่อสัตย์สุจริต จนเกิดภาวะที่เรียกว่า “จำลองฟีเวอร์” ขึ้น อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้มีความเชื่อถือว่าความ สำนึกเชิงเหตุผลที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีระยะสั้นช่วงสมัย (Short – term Force) เท่านั้น

3) ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) แนวความคิดของทฤษฎีระบบเชื่อว่าความสมดุล (Homeostatic) ของระบบจะมีเสถียรภาพของความมั่นคงในระดับต่าง ๆ กัน การขึ้นลงของอัตราการ ลงคะแนนเสียงและการเลือกตั้งพรรคใดพรรคหนึ่งจะขึ้นอยู่กับส่วนผสมของพลังที่เกิดขึ้นเฉพาะช่วงสมัยบวก กับปัจจัยพื้นฐานของประชาชนในขณะนั้น เช่น ความสนใจตัวผู้สมัครความเห็นต่อนโยบายและปัญหาทางการ

เมือง ภาพพจน์ที่มีต่อการปฏิบัติงานของพรรค ฯลฯ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีระบบมีความสัมพันธ์กับสองทฤษฎีข้างต้นมากพอสมควรโดยเฉพาะทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเพราะความสำนึกเชิงเหตุผลจะทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการเลือกตั้งแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทางการเมือง เสียงเลือกตั้งเป็นปรากฏการณ์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมากซึ่งเป็นผลมาจากการตัดสินใจภายใต้สภาวะแวดล้อม บุคลิกภาพและความสนใจของแต่ละคน (Chitil Khumkhong, 1997) ได้แก่วทฤษฎีปัจจัยกำหนด ที่มองว่าปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเป็นทฤษฎีที่เน้นปฏิกริยาของการสำนึกตรึงตรองของผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีต่อนโยบายสภาพ และค่าบริหารของพรรคการเมือง และทฤษฎีระบบที่เชื่อว่าความสมดุลของระบบจะมีเสถียรภาพของความมั่นคงในระดับต่าง ๆ กันซึ่งทฤษฎีระบบจะมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีปัจจัยกำหนดและทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเพราะมีส่วนทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการเลือกตั้งแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทางการเมือง

ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประกอบด้วยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยา มีสาระสำคัญดังนี้

1) มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์แนวทางการศึกษาพฤติกรรมในแนวตัวแบบนี้ได้นำเอาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์มาใช้ในการตัดสินใจทางการเมืองโดยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์นี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.1 การลงคะแนนเสียงจะเป็นเครื่องมือที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ

1.2 การลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงนั้นจุดสนใจจะมุ่งที่เป้าหมายทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียง

1.3 การตัดสินใจลงคะแนนเสียงนั้นจะกระทำอย่างละเอียดรอบคอบระมัดระวังโดยใช้ข่าวสารที่มากเพียงพอ

2) มุมมองเชิงสังคมวิทยา แนวทางการศึกษานี้เห็นว่าสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลจะเป็นการกำหนดพฤติกรรมที่แตกต่างของบุคคลในการเลือกตั้ง เช่น ปัจจัยเรื่อง เพศการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น หากใช้เพราะประเด็นปัญหาทางการเมืองไม่มีข้อสรุปทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนจากการใช้ตัวแบบมุมมองเชิงสังคมวิทยาในการศึกษาพบว่า

2.1 ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมากโดยเฉพาะผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีหรือเป็นพิธีการในระบอบประชาธิปไตยยิ่งกว่าการไปด้วยเหตุผลการ

ผลักดันนโยบาย หรือด้วยความรู้สึกที่มีประสิทธิภาพทางการเมืองและกลุ่มที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูง ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่านั้นก็มีความสำคัญไม่แตกต่างกันมากนัก

2.2 ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำซึ่งเป็นประชาชนส่วนมากของประเทศมีความผูกพันทางการเมืองกับพรรคการเมืองต่ำมีความเข้าใจในนโยบายทางการเมืองน้อยขาดความรู้ข่าวสารทางการเมืองที่เพียงพอและขาดความรู้ที่คิดว่าตนมีความสำคัญในการทางการเมืองด้วยเหตุนี้จึงง่ายต่อการถูกชักจูงโดยเฉพาะการชักจูงที่เป็นการติดต่อส่วนบุคคลและการให้สินจ้างรางวัล บุคคลใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือก ได้แก่ เพื่อนฝูงญาติพี่น้องผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เจ้าหน้าที่ยางราชการ และพระภิกษุที่เคารพนับถือ

2.3 ในทางตรงกันข้ามผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูงส่วนมากมักจะมีค่านิยมพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งหรือชอบนโยบายทางการเมืองเฉพาะอย่างเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองและเปิดรับข่าวสารการเมืองสูง ทำให้สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้อย่างมั่นใจและมีเหตุผล “เชิงการเมือง” สินจ้างรางวัลมีอิทธิพลน้อยต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจของบุคคลกลุ่มนี้

2.4 นอกจากนั้นผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูงมักให้ความสำคัญในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าผู้ลงคะแนนเสียงที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำที่มักลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงผู้สมัครเป็นเกณฑ์ และมีจำนวนไม่น้อยที่ลงคะแนนเสียงตามคนอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงเกณฑ์ใด ๆ

3) มุมมองเชิงจิตวิทยาแนวทางการศึกษานี้ให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองที่มีพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกล่าวคือเป็นความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ หรือนิยมชมชอบในพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง หรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง (Theerapat Serirangsang & Colleagues, 2005)

สรุปได้ว่าตัวแบบที่นำมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนประกอบด้วย มุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ ที่เป็นการศึกษาถึงความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์มาใช้ในการตัดสินใจทางการเมืองโดยการลงคะแนนเสียงเป็นการนำมาซึ่งประโยชน์หรือเป้าหมายทางการเมืองที่ประชาชนต้องการและป็นต้องกระทำด้วยความละเอียดรอบคอบมุมมองเชิงสังคมวิทยาเป็นการแสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลเป็นการกำหนดพฤติกรรมที่แตกต่างของบุคคลในการเลือกตั้ง เช่น เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น และมุมมองเชิงจิตวิทยามุ่งให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมือง เช่น ความรู้สึกพึงพอใจสนใจในพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งหรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

สรุป

พฤติกรรมทางสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประกอบด้วยมุมมองเชิงเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยา การไปเลือกตั้งเป็นได้ทั้งการกระทำที่มีเจตจำนงเชิงเหตุผล เป็นการ

กระทำตามค่านิยม เป็นการกระทำตามอารมณ์ และเป็นการกระทำตามประเพณี ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มองว่าพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นปรากฏการณ์ของการเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีปัจจัยเกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมากเพราะพฤติกรรม ของมนุษย์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นผลมาจากการตัดสินใจ (Decision Making) ภายใต้ สภาวะแวดล้อม บุคลิกภาพและความสนใจของแต่ละคน

องค์ความรู้ที่ได้รับ

พฤติกรรมทางสังคมด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง จำแนกลักษณะการกระทำได้ 4 ประเภทคือ 1) การไปเลือกตั้ง เป็นได้ทั้งการกระทำที่มีเจตจำนงเชิงเหตุผล 2) การเลือกตั้งเป็นการกระทำตามค่านิยม 3) การเลือกตั้งเป็นการ กระทำตามอารมณ์ 4) การเลือกตั้งเป็นการกระทำตามประเพณี ดังปรากฏในภาพ

ภาพที่ 1 แสดงองค์ประกอบพฤติกรรมทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรมเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

Chitil Khumkhong. (1997). Election behavior of citizens under the Constitution B.E. 2540: A case study of the election of Members of Parliament, District 2, Chonburi Province. *Master's thesis in Public Administration*, Graduate School: Burapha University.

- Chanidapha Mongkolkeuslop. (2016). An appropriate electoral system for Thailand: A case study of the mixed-member proportional system. *Master's thesis in Law*, Graduate School: National Institute of Development Administration.
- Theerapat Serirangsang & Colleagues. (2005). Evaluation of the work performance of independent organizations under the Constitution: The Election Commission. *Research Report*. King Prajadhipok's Institute.
- Boonsee Meevong-ukos. (1999). Elections and political parties: Lessons from Germany. Bangkok: Institute of Policy Studies.
- Prasit Thongun & Colleagues. (n.d.). Human behavior and human development. Project on developing educational media to promote self-learning for students.
- Puangpet Surattanakavekul. (1999). Humans and society (2nd ed.). Bangkok: Kasetsart University.
- Wikipedia. (2020). Elections in Thailand. [Online]. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/> [August 1].
- <https://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior>